

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Crèdits	0,72 de presencials (18 hores) 2,28 de no presencials (57 hores) 3 de totals (75 hores).
Grup	Grup 1, 2S (Campus Extens)
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Andreu Bover Bover andreu.bover@uib.es	14:30	15:30	Dijous	15/09/2016	30/06/2017	Ed. Beatriu de Pinós. Despatx nº 13
Margalida Miró Bonet mmiro@uib.es	11:30	13:00	Dimecres	16/02/2017	31/07/2017	Edif. Guillem Cifre de Colonya. Despatx- C201. També s'acordaran tutories a demanda per correu electrònic.

Contextualització

Aquesta assignatura és presentada com optativa dins el mòdul complementari. Aquesta matèria pretén profunditzar, des d'un anàlisi crític les polítiques i les pràctiques en salut. Es presentaran i discutiran mitjançant exemples de recerques diferents perspectives crítiques que permeten explorar i comprendre experiències en salut en els diferents contextos socials.

Des de la perspectiva crítica es denuncien els pressupost, suposicions o judicis per permeten desnaturalitzar i qüestionar construccions socials que creen desigualtats en la salut que son injustes. Alguns conceptes claus sobre els que es reflexionarà seran el significat actual del dret a la salut, equitat, desigualtat, gènere, identitat, poder, participació i ciutadania, situant-los en l'actual context social en el qual molts d'ells es veuen compromesos i en clara regressió, especialment en el context europeu.

Professorat

Dr. Andreu Bover Bover

Professor en la Facultat i Departament d'Infermeria i Fisioteràpia (Universitat de les Illes Balears) des de l'any 1998. Imparteixo docència en assignatures del Grau en Infermeria, relacionades amb els factors socials que creen lesinequitats en salut i en la seva implicació a la pràctica professional. També imparteixo assignatures de metodologia de recerca qualitativa i investigació crítica, tant en el Grau en Infermeria com a nivell de

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

màster i doctorat. Pel que fa a la recerca, sóc membre del Grup d'Investigació Crítica en Salut/ Critical Health Research Group (GICS-IUNICS) (<http://gics.uib.es/>). Els projectes i difusió de la recerca que he desenvolupat fa referència a les inequitats en salut produïdes per els factors socials, com el gènere, la generació, la ètnia, la migració i les polítiques socials, en el fenomen de l'atenció a la dependència a la llar per part de la família i altres no professionals.

Dra. Margalida Miró Bonet

És professora titular del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la Universitat dels Illes Balears (UIB), membre del Grup d'Investigació Crítica en Salut (GICS) integrat en l'Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS) [<http://gics.uib.es/>] i és membre de la Xarxa Espanyola d'Investigació Qualitativa (REDICS). Imparteix docència en grau i postgrau sobre Història de la Infermeria, construcció de les identitats professionals, recerca qualitativa i teories crítiques en la investigació en salut. Actualment, les seves línies de recerca estan relacionades amb les relacions de poder en el sistema de salut, la pràctica col·laborativa en els equips de salut i el seu impacte sobre la població.

Requisits

Essencials

Títol de Grau.

Recomanables

Que l'estudiant tingui esperit reflexiu i disposició a la lectura crítica i al debat utilitzant fonts teòriques i documentals.

Competències

Es poden consultar les competències bàsiques que l'estudiant podrà assolir una vegada finalitzat el màster a l'adreça: http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/

Específiques

- * CE2. Capacitat per analitzar críticament la realitat (polítiques, cultures, problemes i recursos) dels diferents contextos de la salut i la qualitat de vida..
- * CE3. Capacitat per analitzar críticament diferents paradigmes i elaborar un discurs teòric sobre els tòpics de recerca en salut i qualitat de vida..
- * CE4. Capacitat per formular problemes de recerca, seleccionar l'opció metodològica (qualitativa i/o quantitativa) i les tècniques d'intervenció més adequades davant un problema de salut i qualitat de vida..

Genèriques

- * CG1. Capacitat per realitzar reflexions i raonaments crítics, analitzar la informació científica i sintetitzar-la..

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el màster a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/

Continguts

S'espera que els continguts d'aquesta matèria facilitin la consecució dels resultats d'aprenentatge següents:

- * Descriure com els diferents corrents de la teoria crítica relacionen els fenòmens socials, amb les pràctiques i les polítiques en salut.
- * Identificar els conceptes clau desenvolupats per les ciències socials rellevants per als estudis crítics en salut.
- * Relacionar des de les teories crítiques diferents qüestions de recerca en salut.
- * Demostrar habilitats orals i escrites per abordar les qüestions socials en la recerca en salut que permetin avançar en la coherència epistemològica de la recerca.

Continguts temàtics

Tema 1. La recerca crítica en salut

Introducció al paradigma crític-social, corrents teòriques e implicacions per a la recerca en salut

Tema 2. Recerca post feminista i post colonialista

Feminisme crític i postcolonialisme: gènere, generació, immigració, polítiques socials i atenció a la dependència.

Tema 3. Recerca postestructuralista

Identitat professional i pràctica col.laborativa en salut

Metodologia docent

Durant el desenvolupament del curs es realitzaran dins les classes teòriques, lectures i grups de discussió. El procés d'aprenentatge tindrà lloc tant dins com fora de l'aula. S'espera que l'estudiant acudeixi a l'aula amb una actitud participativa per discutir, reflexionar i contribuir en el desenvolupament dels continguts. En el transcurs de les classes, el professorat farà preguntes obertes, amb la finalitat de promoure el procés de reflexió i raonament de l'estudiant.

Amb l'objectiu d'afavorir el treball autònom, l'assignatura forma part del projecte Campus Extens, dedicat a l'ensenyament flexible, que incorpora l'ús de la telemàtica a l'ensenyament universitari. L'estudiant tindrà a la seva disposició eines de comunicació, calendari de notícies d'interès, documents electrònics i enllaços útils per a l'adquisició de coneixements i la realització dels informes o treballs de l'assignatura.

Volum de treball

A l'inici del semestre estarà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la Plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà, almanco les dates on es realitzaran proves d'avaluació continuada (Exposició i defensa d'articles).

Activitats de treball presencial

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició de continguts	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, el professorat establirà els fonaments teòrics, així com el mètode de treball aconsellable i el material didàctic que l'estudiant haurà d'utilitzar per preparar de forma autònoma els continguts.	12
Classes teòriques	Exposició i defensa d'articles	Grup gran (G)	L'estudiant defensarà públicament el comentari crític de dos articles relacionats amb les diferents perspectives teòriques o autors tractats a classe.	4
Classes teòriques	Exposició i defensa d'un article relacionat amb la seva àrea d'interès	Grup gran (G)	L'estudiant defensarà públicament la lectura crítica d'un article relacionat amb el seu fenomen d'interès des d'una de les perspectives crítiques exposades a classe.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les unitats temàtiques i lectures crítiques	Preparació de cada unitat temàtica amb les seves lectures obligatòries o complementàries. S'hi inclou, la preparació de les lectures crítiques dels articles proposats o relacionat amb la seva àrea d'interès.	57

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Exposició i defensa d'articles

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	L'estudiant defensarà públicament el comentari crític de dos articles relacionats amb les diferents perspectives teòriques o autors tractats a classe.
Criteris d'avaluació	L'estudiant exposarà i defensarà el comentari crític de 2 articles relacionats amb les diferents perspectives teòriques o autors tractats a classe. Cada comentari crític suposarà un 25% de l'avaluació d'aquest procediment. Els criteris d'avaluació seran: a) Capacitat de posar de relleu la contextualització del fenomen investigat, b) Capacitat de descriure els conceptes nuclears, i c) Capacitat d'analitzar críticament les implicacions per a les polítiques, les pràctiques i la recerca en salut.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Percentatge de la qualificació final: 50%

Exposició i defensa d'un article relacionat amb la seva àrea d'interès

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	L'estudiant defensarà públicament la lectura crítica d'un article relacionat amb el seu fenomen d'interès des d'una de les perspectives crítiques exposades a classe.
Criteris d'avaluació	L'estudiant exposarà i defensarà el comentari crític d'un article relacionat amb la seva àrea d'interès. Els criteris d'avaluació seran: a) Capacitat de posar de relleu la contextualització del fenomen investigat, b) Capacitat de descriure els conceptes nuclears, i c) Capacitat d'analitzar críticament les implicacions per a les polítiques, les pràctiques i la recerca en salut.

Percentatge de la qualificació final: 50%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- * Benach, J., Muntaner, C. Aprender a mirar la salud. Cómo la desigual social daña nuestra salud. Barcelona: El Viejo Topo, 2005.
- * Cheek, J. Postmodern and poststructural approaches to nursing research. Thousand Oaks: Sage, 2000.
- * Denzin, N.K., Lincoln, Y.S. (Ed). Handbook of qualitative research (4aEd). Thousand Oaks: Sage, 2011.
- * Mercado, J., Gastaldo, D., Calderón, C. Paradigmas y diseños de la investigación cualitativa en salud. Una antología iberoamericana. Guadalajara, Jalisco, México: Universidad de Guadalajara, 2002.
- * Steinberg, SR., Cannella, GS. Critical Qualitative Research Reader. New York, Peter Lang Publishing Inc, 2012.

Bibliografia complementària

Tema. La recerca crítica en salut

- * Eakin, J. et al. Towards a critical social science perspective on health promotion research. Health promotion International 1996; 11 (2): 157-165
- * Eakin, Joan and Mykhalovskiy, Eric. (2005). Teaching against the grain: The challenges of teaching qualitative research in the health sciences. Forum: Qualitative Social Research, 6 (2), Art. 42.
- * Bover, A., Gastaldo, D., Miró, M., Zaforteza, C. Qualitative nursing research in Spain. En: Routledge International Handbook of Qualitative Nursing Research. New York, 2013, pp:500-135
- * Sayer, A. Who's Afraid of Critical Social Science? Current Sociology 2009, 57(6): 767-786.
- * Willis, K. et al. The essential role of social theory in qualitative public health research. Australian and New Zealand Journal of Public Health 2007, 31(5), 438-443

Tema Feminisme crític i postcolonialisme: gènere, generació, immigració, polítiques socials i atenció a la dependència:

- * •Bover, A. Cuidadores Informales de Salud del Ámbito Domiciliario: Percepciones y Estrategias de Cuidado Ligadas al Género y a la Generación. Tesis Doctoral. UIB, 2004. pp: 68-119.
- Arreaza, C. Tickner, AB. Postmodernismo, postcolonialismo y feminismo: Manual para (in)expertos. Colombiana Internacional 2002; 54: 14-38.
- Carrera, I. Feminismo y poscolonialismo: estrategias de subversión. Universidad de Oviedo. 2011. http://www.bivipas.info:8080/bitstream/10720/466/1/D-352-Carrera_Isabel-276.pdf

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

- Oliva, A. Feminismo postcolonial: la crítica al eurocentrismo del feminismo occidental. Cuaderno de Trabajo nº 6; 2004. <http://www.institfem.org/Portals/0/PropertyAgent/399/Files/33/Feminismo%20postcolonial.pdf>
- Anderson, JM., Reimer Kirkham, S., Browne, AJ., Lynam, MJ. Continuing the dialogue: postcolonial feminisme scholarship and Bourdieu- Discourse of culture and points of connection. Nursing Inquiry 2007; 14(3):178-188.
- Basu, Khan K., McDonald, H., Baumbusch, JL., Reimer Kirkham, S., Tan, E., Anderson, JM. Taking up postcolonial feminism in the field: working through a method. Women's Studies International Forum 30 (2007): 228-242.

Tema. Recerca Postestructuralista

- * Collin, J. Qualitative contributions to the study of health professions and their work. En: I. Bourgeault et al (eds). Qualitative methods in health research. Thousand Oaks: Sage, 2010.
- * Crossley, N. Key concepts in Critical Social Theory. Thousand Oaks: Sage 2005 (pp.23-28, 60-64, 144-147, 213-227).
- * DUBET, F. De la sociología de la identidad a la sociología del sujeto. Estudios Sociológicos 1989; 7(21): 519-545
- * Foucault, M. The history of sexuality – an introduction (Part 5 – right to death and power over life). London: Penguin Books 1990 [1976].
- * González, NM. La disolución de la categoría de identidad: la aproximación deconstructiva del pensamiento de nancy fraser. Civilizar. Ciencias Sociales y Humanas 2010, 10(18): 65-74.
- * Miró, M., Gastaldo, D., Gallego, G. ¿Por qué somos como somos? Discursos y relaciones de poder en la constitución de la identidad profesional de las enfermeras en España (1956-1976). Enfermería Clínica 2008;18(1):26-34
- * Petersen, A. et al. Poststructuralism, Citizenship and Social Policy. New York: Routledge, 1999, pp. 1-25.
- * Rose, N. Authority and the Genealogy of Subjectivity. En: Heelas P, Lash S, Morris P. Detraditionalization. Cambridge: Blackwell Publishers 1996 (pp.294-327).
- * Rose, N. Inventing our selves. Psychology, Power and Personhood. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, pp.22-40

Altres recursos

- * Centre for Critical Qualitative Health Research (CCQHR), University of Toronto: <http://www.ccqhr.utoronto.ca/maximize-quality-qualitative-health-research-workshop-series-background-videos>
- * Grup d'Investigació Crítica en Salut (GICS). Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS). Universitat de les Illes Balears <http://gics.uib.es/>
- * International Institute for Qualitative Methodology: <http://www.uofaweb.ualberta.ca/iiqm/index.cfm>
- * Red de Investigación Cualitativa en Salud (REDICS) <http://www.isciii.es/ISCIII/es>
- * International Institute for Qualitative Methodology (IIQM) www.ualberta.ca/~iiqm/
- * CERQ: Cátedra de Investigación Cualitativa, Universidad Autónoma de Barcelona. Fundació Dr Robert <http://www.cerq.cat/>
- * Web-repositorio de recursos para la investigación: <http://www.restore.ac.uk/>
- * Investigación-Acción: "Action Research Resources" <http://www.scu.edu.au/schools/gcm/ar/arhome.html>
- * Investigación-Acción Participativa: Peter Reason; <http://www.peterreason.eu/>
- * Forum: Qualitative Social Research; <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/>